

**ДУШАН ПЕТРОВИЋ**

*Свет у зеленом*

**DUŠAN PETROVIĆ**

*World in Green*





**Чаша / Glass**

1988, туш на папиру / ink on paper, 39x49,5 cm

**ДУШАН ПЕТРОВИЋ**

*Свет у зеленом*

**DUŠAN PETROVIĆ**

*World in Green*



галерија

Београд

Новембар-децембар 2024.

Биљана Томић

## САГА О ДРВЕТУ

„Пролеће веселим – Лето хладим – Јесен храним – Зиму грејем“

Како је занимљива коинциденција у јесењем програму изложби у Београду, са презентацијом познатог скулптора Ричарда Дикона у Галерији ДОТС, значајног представника британског новог таласа скулптуре 80-их година. И такође, отварање изложбе „Свет у зеленом“ Душана Петровића у Галерији Б2, такође једног од представника тог доба. То нас враћа у двадесети век, на давно време почетка постмодерне, отворености и промена, када раних осамдесетих долази до појаве нових младих скулптора, са првом генерацијом скулптора од Мрђана Бајића, Драгослава Крнајског, Вере Стевановић, Смиље Кудић и других... А затим, и појава нове групе младих скулптора крајем осамдесетих са доласком Душана Петровића у СКЦ, с ким почиње скулпторска радионица у галерији, и у контексту радионице придружују се Срђан Апостоловић, Здравко Јоксимовић и Бата Крговић. Душан Петровић се тада бавио масивним дрвеним праговима изводећи велике формате скулптура, док су остали користили различите врсте материјала и уводили нове конфигуративне профиле рада.

У тешким околностима после пада Берлинског зида крајем осамдесетих, у доба разилажења југословенских република, може се рећи да се пролазило кроз изузетно и креативно доба упркос политичким збивањима и најавама рата... У то време последња изложба Душана Петровића, Срђана Апостоловића, Здравка Јоксимовића и Бате Крговића у ратном предстању, било је гостовање у Загребу, на позив Младена Стилиновића, у простору Ротонде 1991. С друге стране, тада је, у Загребу, позван Борис Бућан да у Београду изложи велике формате цртежа „Катедрала“ са фигурама у молитви. Пратећи дух ове поставке, у договору са Бором Иљовским, СКЦ је изложио серију сериграфија са темом „Одисејада“, која се читала: *Оди се јага*.

У том још предратном периоду, отишла сам последњи пут до Љубљане. У Малој галерији, Зденка Бадовинац је организовала изложбу Ричарда Дикона. Била је изложена велика просторна скулптура, потпуно фасцинантна. Изведена од лаког ламираног дрвета, обухватала је шири део простора својим динамичним

**Без назива / Untitled**

2024.

Комбиновано дрво и црни лискун / Combination of different types of woods and black Liscun  
h 123cm i 73x105cm





ракурсима унутра-споља, са невероватним укрштањима која су мењала смисао простора и стварала утисак плутајућег савршенства... Сцена „савршенства“ је дуго остала у мојој меморији.



Фото: Петар Поповић, 2024. / Photo: Petar Popović, 2024

Када сам недавно посетила Душана Петровића, да видим још незавршене скулптуре високих чаша изведене од комада различитих врста стабала и пањева, била сам изненађена. Са првим погледом, поново сам осетила финоћу савршенства у извођењу шест различитих високих чаша од различитих врста дрвета, постављених на камене и мермерне базе. Чаше су различитих волумена и облика, елегантних ножних држача постављених на кружна или квадратна постоља од белог, црвеног и црног камена и мермера.

Питала сам Душана како је дошао до идеје за чаше, а он ме је подсетио да је, када смо седели са Драганом и Бојаном из Б2 и сарадником Мићом у атељеу, испричао причу о настанку те идеје, после Бојановог питања. То је прича из младости када је током неког рада на цртежу пао туш, разлио се и на папиру оставио једну чудну флеку која га је подсећала на чашу. Тако заинтересован, подизањем папира и сливањем туша заиста је добио форму чаше. Годинама се сећања изгубе па се врате и тако је дошао до идеје да изведе чаше. Прво три чаше, па још две и потом шесту која се разликује од претходних.

Чаше су рађене по реду: прва је изведена од Секвоје и стоји на четвртастом белом Ониксу, друга је изведена од Гледића и стоји на четвртастом црвеном Травентину, трећа је изведена од дрвета Палме и стоји на четвртастом тамном Пешчару, четврта чаша је изведена од Кедре и стоји на камену белог прилепског Мермера, пета чаша изведена је од Бреста и стоји на шареном пакистанском Ониксу, шеста дубока исплетена и пуна чаша стоји на црном Лискуну.

Душан Петровић говори о врстама дрвене грађе, о квалитету, боји и форми и посебно указује на историјско порекло, на године старости, на трагове времена и њихова значења у теорији и литератури. У овом случају, тешко је говорити о скулптури, мада појам утилитарности чаше упућује на њену примењену функцију, али стилски, могло би се рећи да се ради о посебним примерима *хиперреализма, поп-арта, нове предметности, нових наратива... нове скулптуре* што је у уметности могуће... Али, како се овде ради о специфичним облицима и формама које се третирају на посебан начин, могло би се рећи да се у овом случају много више ради о појму *утилитарне уметности*. Дакле, о јединственом примеру *хумане скулптуре*, коју можеш да гледаш, да загриш и осетиш живот бића дрвета и јединствену топлоту додира коју нам дрво даје.

У овом случају уметник отвара дијалог о пореклу, о теорији и филозофији дрвета као бића, о методологијама комуницирања са природом. Није случајно да ми је Душан одмах дао да прочитам књигу Косте Богдановића, драгог пријатеља, историчара уметности и уметника. Познавао је добро све материјале за рад, али дрво је било за њега посебна тема, говорио је и писао о дрвету и био је у страху да неће довољно написати све што зна. Сматрам да је његов контакт са Душаном био у нади и вери да ће наставити да истражује дрво и да се бави дрветом. Костина стрепња је била оправдана, све је мање уметника заинтересованих за старе занате. Али пасија за познаваоце дрвета опстаје. Како за Косту тако и за њих, остаје нешто привлачно, шире се приче и вера у магичност дрвета. Посебан пример је свакако Марко Погачник из Шемпаса, који са својом фамилијом врло добро зна шта је дрво и да дрво чувају бића природе.

Коста је писао о раним узорима, митовима и текстовима у књизи *Поетика бића дрвета*, где каже: „Шири појам дрво подразумева спрегу материјала, облика, положаја у простору и врсту, као и визуелне чињенице стабликости са којим се сваки човек сусреће и упознаје још од детињства. Статичност вертикално стаблике форме дрвећа по старом веровању упућује на три зоне његовог затицања у природи. Оно што је скривено у земљи (корен) зна се да је ослонац не само усправне облике и крошње изнад тла већ и извор живота дрвета. Стабло, посредник између земље и неба симболизује хтонски и урански свет. По општој митолошкој схеми многих народа, дрво, према томе, повезује три

нивоа космичких значења: подземни (хадски свет – корен), земаљска знамења стварности (стабло) и светлост – небо (гране, крошња, врх).“

Током самог процеса рада, уметник пролази путање бића дрвета и долази до откривања унутрашњости стабла као новог облика у посебној процедури сарадње додира, обраде и читања стабла, шта открива и шта дрво говори о низању слојева раста и дуге историје живота у сталном прилагођавању сезонским променама и времену. Дрво живи увек у нади, тежњи да развија стабло, да гране и лишће упијају воду, корен храни, док сунце одржава живот.



Фото: Петар Поповић, 2024. / Photo: Petar Popović, 2024

Дрво говори о променљивостима унутрашњег ткива кроз раскошну структуру цртежа насталих токовима добрих и лоших година у непрестаној борби за опстанак. Зато биће дрвета има веру у живот. Развија гране и лишће да упијају воду, корен налази храну у земљи, док сунце одржава виталност.

Максимум који дрво даје једнак је максимуму пажње према дрвету коју уметник може да поклони. Овде се више говори о дијалогу дрвета и човека као бићима природе. Говори се о смислу живота, о времену, о трајности, о постојању, о филозофији, о науци, о истраживањима вековима, о значењима смисла постојања... Помислила сам и на Бојсове „Две крошње стабла“ – земаљски корен и надземна крошња, живот, свест и дух природе. Мудрост, говорио је Бојс, учење и суживот... Шта сам научила у Душановом атељеу... То је управо суживот.

Предивно зеленило баште и великих стабала и свуда нађени драгоцени комади свих врста материјала. Простор инспирације, одмора, комуникације и седељки са пријатељима. И увек прилика да се нешто научи; тако је дошло до упознавања са научним радом професора Михаила Грбића са Шумарског факултета, који описује историју, митологију, значења порекла, временске трајности, нестајање... У старим добима, дрво је било пријатељ човеку у добру и злу, писане су песме и теорије, а истовремено је дрво вековима служило човеку и човек је вековима уништавао дрво.

Рекла бих да је Душанова изложба једна врста посвете дрвету за памћење. Он је пањеве познатих врста дрвета имао у башти свог атељеа и сакупљао их је већ више година, као што сакупља и различите врсте камена, плеха, метала, стакла и све што је повољно и важно за обраду у одређеним периодима његовог интересовања.

У неким случајевима је дрво само по себи изазовно својим изгледом, квалитетом, пореклом и оно наводи уметника којим поступцима ће бити обрађено, сечењем, стругањем или полирањем, од потеза рустичности и агресивне естетике, до савршене перфекције сваког детаља... Схватила сам да у релацијама уметника према материјалу, уметник бива испровоциран, па је зато приступ обради дрвета некада агресиван, рустичан, аморфан или недорађен, па се од гледаоца очекује да пронађе одређен наратив – зашто и шта се постиже. Али уметник увек ради нежно и високом техником изводи и опонаша вредности самог стабла, гране, листа... и тада гледалац може само да се диви... да осећа и да воли.

Постоје још нека питања у уметности... шта уметник ради... али данас је дошло време да је све могуће... Рад је оно шта ствара уметник... а оптика критичког рада је бесконачна. У овом случају, схватила сам, битно је разумети приступ уметника. Али то није једноставно. Уметник мора да прати процедуру и процес обраде. Откривају се најчешће многе аномалије дрвета изазване временом и борбом у текућим условима опстанка. Уметник практично открива живот стабла са израстањем грана, ширење крошње, протицање година, као и нападе инсеката, оштећења која настају и читаву незамисливу структуру животног стања опстанка дрвета. Дакле, уметник открива унутрашње биће стабла које пролази и опстаје вековима док га сила природе или рука човека не обори.

## КАНАРСКА ПАЛМА (*Phoenix canariensis* Chabaud)\*



Монокотила из породице палми (Arecaceae). Име рода потиче од φοινίξ: или φοινίκος грчке речи за урмину палму коју су користили Теофраст и Плиније Старији. Највероватније се односило или на Феничане или на феникса, свету птицу старог Египта; епитет врсте canariensis значи канарска. Пореклом је са Канарских острва и обала северозападне Африке. Расте солитерно до 10-20 m високо, изузетно до 40 m, доживи старост од 150 година. Листови, у розети од 75 до 125, перасто су сложени, дуги 4-6 m, са 80-100 лиски на свакој страни централне дршке. Плод је овална, жута до наранџаста коштуница дуга 2 cm са једним крупним семеном; пулпа плода је јестива, али блуџава за разлику од сродне урмине палме (*Phoenix dactylifera* L.). Спорорастућа је врста до 30 cm годишње, а не може се узгајати тамо где температуре падају испод -10 или -12 °C током дужег периода. Млађи примерци склонији су измрзавању. Последњих година популација

палми је веома угрожена палминим сурлашем (*Rhynchophorus ferrugineus* Olivier, 1790) чије ларве се хране ткивом централне розете чиме осуђују палму на пропадање. Штеточина је распрострањена по целом Медитерану и доводи у питање опстанак палми.

Палме су у старом Египту биле посвећене боговима сунца, месеца и плодности: урма (*Phoenix dactylifera* L.) посебно је повезана са богом сунца Ра, а дум палма (*Hyphaene thebaica* (L.) Mart.) са скрибом богова, Тотом и Мином, богом плодности. И урма и дум палма су се доста користиле, на много различитих начина: од јестивих плодова (код дум палме може да се једе и незрело семе и клијавци) до влакана за ужад и различите корпе, лежајеве, простирке, отираче ... Evans (1901) сматра да је палма била свето дрво Минојског периода критске цивилизације и то поткрепљује низом доказа, између осталог и приказом два демона са лављим главама који заливају садницу палме. Палме су имале широку примену у исламским вртovima. У вртovima Ал Муктадира, абасидског калифа од 908. до 932, је расло 700 патуљастих палми, 2,5 m висине. Дебло је у потпуности било прекривено комадима тиковине, који су фиксирани позлаћеним бакарним прстеновима. За све ове вртове групе палми представљају печат пустиње, а за Арапе то је дрвеће за поштовање. Где год пошли Арапи су их носили са собом па имају пресудну улогу у њиховој натурализацији на Западу. Изгледа да се стабло сматрало ружним (због остатака лисних дршки) па је у баштама богаташа облагано скупим покривкама.

Оснивач династије Омиада у Шпанији 755. године, Абд-ал-Рахман I изградио је вилу са вртом по узору на сличну у Дамаску, а коју је назвао Буссафа. Толико је настојао да усаврши сличност да је у башту око виле посадио биљке из Сирије, посебно вољене палме, које су до тада биле непознате на западу. Он се поистовећује са њима јер је и сам био прогнан. У једној меланхоличној песми посвећеној омиљеном дрвету, он исказује СВОЈУ носталгију:

„О лепа палм о, странац си,  
у туђој земљи као ја.  
На Западу пропадаш ти,  
Далеко од родног краја.”

У Ботаничкој башти у Падови најстарије дрво је палма (*Chamaerops humilis* var. *arborescens* Pers.) посађена 1585. године. Добила је назив Гетеова палма јер ју је овај чувени немачки полимат описао 1786. у свом есеју о метаморфози биљака.

## CANARY PALM (*Phoenix canariensis* Chabaud)

A monocot from the palm family (Arecaceae). The genus name comes from φοινίξ or φοινίκος, the Greek word for date palm used by Theophrastus and Pliny the Elder. It most likely referred either to the Phoenicians or the phoenix, the sacred bird of ancient Egypt; the species epithet canariensis means canary. It is native to the Canary Islands and the coasts of northwestern Africa. It grows solitary up to 10–20 m high, exceptionally up to 40 m, lives up to 150 years. The leaves, in a rosette of 75 to 125, are pinnately compound, 4-6 m long, with 80-100 leaflets on each side of the central petiole. The fruit is an oval, yellow to orange drupe 2 cm long with one large seed; the pulp of the fruit is edible, but bland unlike the related date palm (*Phoenix dactylifera* L.). It is a slow-growing species up to 30 cm per year, and cannot be grown where temperatures drop below -10 or -12 °C for long periods. Younger specimens are more prone to freezing. In recent years, the palm population has been greatly threatened by the palm weevil (*Rhynchophorus ferrugineus* Olivier, 1790), which larvae feed on the tissue of the central rosette, thus condemning the palm to decay. The pest is widespread throughout the Mediterranean and the survival of palm trees is being questioned.

In ancient Egypt, palm trees were dedicated to the gods of the sun, moon, and fertility: the date palm (*Phoenix dactylifera* L.) is especially associated with the sun god Ra, and the doum palm (*Hyphaene thebaica* (L.) Mart.) with the scribe of the gods, Thoth and Min, god of fertility. Both the date palm and the doum palm were used a lot, in many different ways: from edible fruits (with the doum palm, unripe seeds and sprouts can also be eaten) to fibers for ropes and various baskets, beds, rugs, mats... Evans (1901) believes that the palm was a sacred tree of the Minoan period of Cretan civilization and supports this with several evidences, including the depiction of two lion-headed demons watering a palm sapling. Palm trees were widely used in Islamic gardens. In the gardens of Al Muqtadir, the Abbasid caliph from 908 to 932, 700 dwarf palms 2.5 m high grew. The trunk was completely covered with pieces of teak, which were fixed with gilded copper rings. For all these gardens groups of palms represent the seal of the desert, and for the Arabs they are trees to be respected. Wherever they went, the Arabs took them with them, so they played a crucial role in their naturalization in the West. It seems that the tree was considered ugly (due to the remains of the leaf stalks), so it was covered with expensive covers in the gardens of the rich.

The founder of the Umayyad dynasty in Spain in 755, Abd al-Rahman I built a villa with a garden modeled after a similar one in Damascus, which he called Bussafa. He tried so hard to perfect the likeness that he planted plants from Syria in the garden around the villa, especially the beloved palms, which until then were unknown in the West. He identifies with them because he was exiled. In a sad poem dedicated to a favorite tree, he expresses his nostalgia:

“O beautiful palm tree, you are a stranger,  
in a foreign country like me.  
In the West, you fail,  
Far from the homeland.”

In the Botanical Garden in Padua, the oldest tree is a palm tree (*Chamaerops humilis* var. *arborescens* Pers.), planted in 1585. It was named Goethe's palm because this famous German polymath described it in 1786 in his essay on the metamorphosis of plants.





**Без назива / Untitled**

2024.

Палма и пешчар / Palm wood and Sandstone  
h 133cm і р60cm



## АТЛАСКИ КЕДАР (*Cedrus atlantica* (Endl.) Manetti ex Carr)\*



Атласки кедар припада роду зимзелених четинара који је у саставу породице борова (Pinaceae). Назив *Cedrus* потиче од грчке речи кео = горети, јер се дрво употребљава за кађење. Код Плинија Старијег назив означава кедрово дрво и кедрово уље. Атласки кедар, од природе расте у северозападној Африци, на планинама Атлас и Риф (Алжир и Мароко). Формира планинске шуме од 1.370 до 2.200 m н.в. Врста у постојбини достиже висину и до 40 m, и пречник стабла до 2 m и животни век око 500 година. Хабитус је коничан, гране су усмерене косо према врху, а круна је широка и неправилна са усправним или повијеним врхом. Кора после 20-30. године пуца доста дубоко. Шишарке сазревају зими друге или пролећа треће године од цветања. Расте брзо, релативно је отпоран према штетним гасовима. Толерантнији је на сушу и припеку од већине четинара. Код нас се често среће у парковима, узгаја се као солитер или у мањим групама у градским срединама, због своје декоративности, фитонцидног дејства и издржљивости према градским условима

средине. Због ових особина и лаког размножавања врло квалитетним семеном локалне провенијенције треба га много више примењивати.

Сматрало се да кедар представља прочишћење, заштиту и вечни живот. Јеврејски обичај је да се пали кедровина за прославу Нове године. У Либану кедрово дрво се користи као репелент против инсеката, посебно против мољаца. У антици, на Блиском истоку, кедрово дрво се користило за изградњу храмова, због изузетне величине и издржљивости дрвета. Дрво је такође извор етеричног уља сличног терпентину и коришћено је за прављење лекова против кашља, масти и антисептика. У Епу о Гилгамешу (око 2100. п.н.е.) Гилгамеш покушава да се пробаци са својим пријатељем Енкидуом и погуби еламског тиранина Хумбабу, чувара кедрове шуме, који изазива страву у свим људским бићима. Они га траже у његовом скровишту на високој гори обраслој шумом. Када су хероји стигли:

Ћутећи су стајали и гледали шуму:  
гледају кедрове,  
у чуду посматрају висину стабала.  
Гледају шуму и далеку чистину куда се улази,  
ту је широки пут којим пролази Хумбаба  
поносним и силовитим корацама.  
Уређени су путеви и путевци,  
начињене су лепе стазе.  
Они гледају Брег кедрова, пребивалиште богова  
и високо горе свети храм богиње Ирнини.  
Пред храмом стоје кедрови у дивној бујности.  
Путницима годи сена дрвећа,  
кедрови су пуни кликтања.  
Под њима пузи трновита шикара,  
а тамо се жбуње зелени међу маховином.  
Мирисно цвеће и повијуше  
скривају се под кедровима у густом грмљу.  
Двоструки сат су ходали, и други, и трећи.  
Мучно је постало путовање,  
све стрмији је бивао пут према брегу богова.  
Хумбабу нису нигде ни видели ни чули.  
Ноћ се спустила на шуму,  
звезде се појавиле, и они легоше да спавају.  
(пета плоча)

Средњовековни песници су слушали приче крсташа, и од тада па надаље певају о Истоку, који је био добар декор за авантуре витеза-луталица. Удаљене сцене, из Епа о Кнезу Ернсту (Herzog Ernst) могу да их дочарају. „Убрзо су дошли до долине и врта у близини дворца, био је веома простран, са много кедровог дрвећа и олисталих сеника.”

## ATLAS CEDAR (*Cedrus atlantica* (Endl.) Manetti ex Carr)

Atlas cedar belongs to the genus of evergreen conifers, which is part of the pine family (Pinaceae). The name *Cedrus* comes from the Greek word кео = to burn, because the wood is used for incense. In Pliny the Elder, the name means cedar wood and cedar oil. Atlas cedar naturally grows in northwest Africa, on the Atlas and Rif mountains (Algeria and Morocco). It forms mountain forests from 1,370 to 2,200 m above sea level. The species in its natural habitat reaches a height of up to 40 m, a tree diameter of up to 2 m, and a lifespan of about 500 years. The habit is conical, the branches are directed obliquely towards the top, and the crown is broad and irregular with an upright or bent top. The bark in age 20-30 years with deep fissures. Cones ripen in the winter of the second or spring of the third year after flowering. It grows quickly, and it is relatively resistant to harmful gases. It is more drought and heat-tolerant than most conifers. In our country, it is often found in parks, it is grown as a solitary plant or in small groups in urban areas, due to its ornamental values, phytoncide effect and endurance to urban environmental conditions. Due to these properties and easy propagation with high-quality seeds of local provenance, it should be applied much more.

Cedar was thought to represent purification, protection, and eternal life. It is a Jewish custom to burn cedar wood to celebrate the New Year. In Lebanon, cedar wood is used as an insect repellent, especially against moths. In ancient times, in the Middle East, cedar wood was used to build temples, due to the exceptional size and durability of the wood. The tree is also a source of an essential oil similar to turpentine and has been used to make cough medicines, ointments, and antiseptics. In the Epic of Gilgamesh (c. 2100 BC), Gilgamesh tries to break through with his friend Enkidu and execute the Elamite tyrant Humbaba, guardian of the cedar forest, who strikes fear into all human beings. They are looking for him in his hiding place on a high forested mountain. When the heroes arrived:

They stood at the forest's edge,  
gazing at the top of the Cedar Tree,  
gazing at the entrance to the forest.  
Where Humbaba would walk there was a trail,  
the roads led straight on, the path was excellent.  
Then they saw the Cedar Mountain, the Dwelling of the Gods, the  
throne dais of Imini.  
Across the face of the mountain the Cedar brought forth luxurious  
foliage,  
its shade was good, extremely pleasant.  
The thornbushes were matted together, the woods(?) were a thicket  
... among the Cedars,... the boxwood,  
the forest was surrounded by a ravine two leagues long,  
... and again for two-thirds (of that distance)...  
Tablet V  
Translated by Maureen Gallery Kovacs  
Electronic Edition by Wolf Carnahan, 1998

Medieval poets listened to the stories of the Crusaders, and from that time they sang about the East, which was a good setting for the adventures of the knight-errant. Distant scenes from the Epic of Prince Ernst (Herzog Ernst) can conjure them up. "Soon they came to a valley and a garden near the castle; it was very spacious, with many cedar trees and leafy arbours.





**Без назива / Untitled**

2024.

Кедар и бели мермер / Cedar wood and white marble  
h 126cm i p64cm



## ЦИНОВСКА СЕКВОЈА (*Sequoiadendron giganteum* (Lindl.) J.Buchh.)\*



Палеоендемска зимзелена четинарска врста која припада данас монотипском роду у саставу породице чемпреса (Cupressaceae). Етимологија имена рода везује се за Џорџа Гиста Секвоју (чироки ᏌᏊᏉᏃ, ᏌᏊᏉᏃ, енг. Ssequoya, George Gist или George Guess, око 1770-1843) полимату и неографа Чироки нације, који је 1821. завршио своје креирање словних знакова чироки, чиме је омогућено читање и писање на чирокију; наставак dendron је од грчког δένδρον = дрво. Епитет врсте giganteus (лат.) значи циновски. Ареал Секвоје је ограничен на подручје западне Сијера Неваде у Калифорнији. Шуме секвоје се простиру на надморској висини од 1.400 до 2.150 m. Расте до просечне висине од 50 до 85 m (рекордна висина 94,8 m) са пречником дебла од 6 до 8 m. Најстарија позната циновска секвоја стара је 3.200-3.266 година. Стари примерци имају стубаст изглед са релативно малом коничном круном. Кора је влакнаста, изразита и дебела је 90 cm у дну стубастог дебла; садржи танинску киселину, која пружа заштиту од

пожара. Шишарке сазревају за 18-20 месеци, иако обично остају затворене чак 20 година. Брзорастућа хелиофилна врста која захтева велике количине воде, а раст зависи од влаге у земљишту.

Дрво секвоје је грубо зрнасто, веома лагано, меко, издржљиво, прилично крхко. Користи се за шиндре, у грађевинарству, за стубове, ограду итд.

У зиму 1852. године, док је журио рањеног гризлија у планинама источне Калифорније, ловац по имену Огастус Т. Дауд (Augustus T. Dowd) наишао је на огромно дрво са црвенонаранџастом кором и облацима модрозелених четина, за које је било потребно више од десет људи раширених руку да га опколе. Када је Дауд рекао својим пријатељима шта је пронашао, они су се смејали. Затим их је одвео да виде дрво. Новине су трубиле о открићу, називајући откриће - дуго познато Индијанцима - "Шумски мастодонт" и Вегетацијско чудовиште". Убрзо се група људи вратила до Даудовог дрвета и посекала га. Сви су бројали године на обореном деблу - један репортер је проценио да је старо 2.500 година, други 4.000, а трећи 6.500. 11 Мора да је то била мала биљка када је Самсон убијао Филистејце", написао је трећи. У ствари, дотично дрво било је старо само око 1.200 година, релативно младо за једну од најдуже живећих и највећих врста на Земљи. Комади Даудовог дрвета отишли су на турнеју у Сан Франциско и Њујорк. Манија великог дрвета (Big Tree mania) је почела. До 1855. године у шуми секвоје је изграђен хотел. Касније су промотери пресекли широк пролаз у подножју једног дива и наплаћивали вожњу кочијом кроз њега. Два од прва три национална парка САД створена су да заштите секвоје. Такви покушаји спасавања имали су нежељене последице. Рани заштитници природе су сузбијали пожаре, за које су мислили да ће оштетити секвоје. У ствари, природни, ниски пожари су карика у ланцу обнове шума секвоје. Она је изузетно добро је прилагођена шумским пожарима, због дебеле коре, а топлота и хемизам дима помажу у отварању шишарки и расејавању семена, које лако клија на, од пожара, минерализованој подлози. Од 1960-их, контролисаним приземним пожарима секвоја се природно обнавља. У 2014, више од милион људи посетили је Национални парк Јосемити, дом за око 500 циновских секвоја. Али постоји проблем подмуклији од туриста то су климатске промене. Године 2014, после две године суше, многе секвоје су почеле да губе четине. Када су 2017. пали снегови и кише и окончали сушу, секвоје

су још увек стајале. Дрвеће је, како се сада чини, одбацило четине како би смањило потребу за водом. Четине су поново почеле да расту, а са њима и нада за секвоје. Али са порастом температура и променом временских образаца, њихова будућност чини се неизвесном.

## GIANT SEQUOIA (*Sequoiadendron giganteum* (Lindl.) J.Buchh.)

A paleoendemic evergreen conifer species today belongs to a monotypic genus in the cypress family (Cupressaceae). The etymology of the genus name is linked to George Gist Sequoia (Cherokee ᏌᏊᏉᏃ, ᏌᏊᏉᏃ, Eng. Ssequoya, George Gist or George Guess, c. 1770-1843) polymath and neographer of the Cherokee Nation, who in 1821 completed his creation of Cherokee syllabic signs, which enabled reading and writing Cherokee; the suffix dendron is from the Greek δένδρον = tree. The species epithet giganteus (lat.) means giant. The range of the Sequoia is limited to the western Sierra Nevada area of California. Sequoia forests extend at an altitude of 1,400 to 2,150 m. It grows to an average height of 50 to 85 m (record height 94.8 m) with a trunk diameter of 6 to 8 m. The oldest known giant sequoia is 3,200–3,266 years old. Old specimens have a columnar appearance with a relatively small conical crown. The bark is fibrous, furrowed and 90 cm thick at the base of the columnar trunk; it contains tannic acid, which provides fire protection. The cones mature in 18-20 months, although they usually remain closed for up to 20 years. A fast-growing heliophilic species that requires large amounts of water, and growth depends on soil moisture.

Sequoia wood is coarse-grained, very light, soft, durable, and rather brittle. It is used for shingles, in construction, for posts, fences, etc.

In the winter of 1852, while chasing a wounded grizzly bear in the mountains of eastern California, a hunter named Augustus T. Dowd came across a huge tree with red-orange bark and clouds of blue-green needles, which required more than ten people with outstretched arms to encircle it. When Dowd told his friends what he had found, they laughed. Then he took them to see the tree. Newspapers trumpeted the discovery, calling the discovery – long known to Native Americans – "The Forest Mastodon" and "The Vegetation Monster." Soon a group of people returned to the Dowd's tree and cut it down. Everyone counted the years by the rings on the fallen trunk – one reporter estimated it to be 2,500 years old, another 4,000, and a third 6,500. "It must have been a small plant when Samson was killing the Philistines," wrote a third. The tree in question was only about 1,200 years old, relatively young for one of the longest-lived and largest species on Earth. Pieces of Dowd's Tree went on tour to San Francisco and New York. Big Tree mania has begun. By 1855, a hotel was built in the redwood forest. Later, promoters cut a wide passage at the foot of a giant and charged for carriage rides through it. Two of the first three US national parks were created to protect redwoods. Such rescue attempts had unintended consequences. Early conservationists suppressed wildfires, which they thought would damage the redwoods. Natural, low-burning fires are a link in the redwood forest regeneration. It is extremely well adapted to forest fires, due to its thick bark, and the heat and chemistry of the smoke help in opening the cones and dispersing the seeds, which germinate easily on the mineralized substrate from the fire. Since the 1960s, controlled ground fires have allowed sequoia to regenerate naturally. In 2014, more than a million people visited Yosemite National Park, home to about 500 giant sequoias. But there is a problem more insidious than tourists and that is climate change. In 2014, after two years of drought, many redwoods began to lose their needles. When the snow and rains came in 2017 and ended the drought, the redwoods were still standing. The trees, as it seems now, have shed their bristles to reduce their need for water. The bristles began to grow again and with them the hope for the redwoods. But with rising temperatures and changing weather patterns, their future seems uncertain.





**Без назива / Untitled**

2024.

Секвоја и бели оникс / Sequoia wood and white Onyx

h 119cm i p63cm



## ГЛЕДИЧИЈА (*Gleditsia triacanthos* L.)\*



Листопадно дрво припада подфамилији Caesalpinoideae, једној од 6 подфамилија фамилије Fabaceae. Род је добио назив по Јохану Готлибу Гледичу (Johann Gottlieb Gleditsch, 1714 -1786) немачком лекару и ботаничару пиониру у истраживањима полности и размножавања биљака. Епитет врсте значи “тротрн” (са три трна) због великих трнова груписаних у групе по три на гранама и дуж стабла. Тежиште ареала је на средњем западу САД, од западних падина Апалчких планина до источних делова Велике равнице. Јавља се на добро дренираним земљиштима, шумовитим узвишењима и ивицама шуме, каменитим странама узвишења. Може се наћи испод 760 m н.в. и до 1500 m н.в. Расте до 45 m; дуж стабла и нижих грана расту 20 cm дуги разгранати трнови. Расте брзо а животни век је максимално око 125 година. Кора је глатка, браонсива. Листови наспрамно распоређени, једноструко или двоструко парно перасти, са до 300 лиски 1-3 cm дугих.

Пре опадања, које је доста рано у јесен, жуте. Цветови су зелено жути, миришљави, мали и бројни у висућим гроздастим цвасти ма. Плод је махуна која се не отвара, дугачка 15-40 cm и 2,5-3,5 cm широка, тамнобраон до бордо боје по сазревању, често спирално увијена, са лепљивим, слаткастом пулпом између семена; семе је овално око 1 cm дуго. Толерантна је на плављење, а отпорна је и на сушу и заслањено земљиште. Врста није толерантна на засену и плодоносе само стабла на отвореним стаништима и ивицама шуме. Гледичија се широко користи као брзорастућа украсна врста. Често се користи у урбаним екстремним условима средине као што су топлотна острва на паркиралиштима и шетачким скверовима.

Дрво - чврсто, крупнозрно, еластично, веома тврдо, издржљиво у додиру са земљом, веома отпорно на удар. Не скупља се много, али се прилично лако цепа и не лепи добро. Користи за израду стубова и шина за ограде, главчине точкова, пољопривредних алата итд. и у грађевинарству. Срчка садржи 4-418% танина. У традиционалној медицини северноамеричких индијанаца чајеви од махуна коришћени су за лечење пробавних сметњи, малих богиња, катара. Сок од махуна је антисептик. Инфузија коре се пила и користила за прање у лечењу диспепсије, у лечењу великог кашља и малих богиња. Границе и листови садрже алкалоиде гледичин и стенокарпин. Стенокарпин је коришћен као локални анестетик, док гледичин изазива ступор и губитак рефлексне активности. Тренутна истраживања испитују лишће као потенцијални извор једињења против рака.

Семе - сирово или кувано садржи до 30% шећера. Пржено семе се користи као замена за кафу. Младо семе има укус сировог грашка. Пулпа махуна је слатка и може се јести сирово или се од ње прави шећер; у старијим махунама пулпа постаје горка. Младе махуне могу да се кувају и једу. Од махуна семена може се направити слadak напитаk пријатног укуса.

## HONEY LOCUST (*Gleditsia triacanthos* L.)

The deciduous tree belongs to the subfamily Caesalpinoideae, one of the 6 subfamilies of the Fabaceae family. The genus was named after Johann Gottlieb Gleditsch (1714-1786), a German physician and botanist who pioneered research into the sexuality and reproduction of plants. The species epithet means “three-thorn” (with three thorns) because of the large thorns in groups of three on the branches and along the trunk. The native range is in the Midwest of the USA, from the western slopes of the Appalachian Mountains to the eastern parts of the Great Plains. It occurs on well-drained soils, wooded elevations, and forest edges, rocky slopes. It can be found below 760 m above sea level, and up to 1500 m above sea level. It grows up to 45 m; 20 cm long branched thorns grow along the trunk and lower branches. It grows fast, and its maximum lifespan is about 125 years. The bark is smooth, brownish-gray. Leaves are oppositely arranged, single or double pinnate, with up to 300 leaflets 1-3 cm long. Before the fall, which is quite early in autumn, they turn yellow. The flowers are greenish-yellow, fragrant, small, and numerous in hanging clusters. The fruit is an indehiscent pod, 15-40 cm long and 2.5-3.5 cm wide, dark brown to burgundy when ripe, often spirally twisted, with sticky, sweet pulp between the seeds; the seed is oval about 1 cm long. It is tolerant to flooding, and it is resistant to drought and salty soil. The species is not shade tolerant and only trees in open habitats and forest edges bear fruit. Honey locust is widely used as a fast-growing ornamental species. It is often used in urban extreme environmental conditions such as heat islands in parking lots and pedestrian squares.

Wood - solid, coarse-grained, elastic, very hard, durable in contact with the ground, very resistant to impact. It doesn't shrink much, but it tears pretty easily and doesn't stick well. Used for making posts and rails for fences, wheel hubs, agricultural tools, etc. and in construction. Heartwood contain 4-4.8% tannins. In the traditional medicine of the North American Indians, pod teas were used to treat indigestion, smallpox, and catarrh. Pod juice is an antiseptic. An infusion of the bark was drunk and used for washing in the treatment of dyspepsia, and in the treatment of whooping cough and smallpox. The twigs and leaves contain the alkaloids gleditschine and stenocarpine. Stenocarpine has been used as a local anesthetic, while gleditschine causes stupor and loss of reflex activity. Current research is examining the leaves as a potential source of anti-cancer compounds.

Seeds - raw or cooked contain up to 30% sugar. Roasted seeds are used as a substitute for coffee. Young seeds taste like raw peas. The pod pulp is sweet and can be eaten raw or made into sugar; in older pods the pulp becomes bitter. Young pods can be cooked and eaten. The seed pods can be used to make a sweet drink with a pleasant taste.





**Без назива / Untitled**

2024.

Гледић и црвени травертин / Honey Tree and red Travertine

h 116cm i p64cm



## ПОЉСКИ БРЕСТ (*Ulmus minor* Mill.)\*



Листопадно дрво сврстано у род скривеносемица породице брестова (Ulmaceae), који обухвата листопадне, ретко полузимзелене и зимзелене врсте шумског дрвећа. Назив рода је староримски латински назив, а *minor* значи штрчати у вис. Природно распрострањење је средња Европа и Медитеран, а протеже се и на јужну и западну Европу, северну Африку и Малу Азију. Расте на речним наносима већих и мањих река, а ретко иде изнад 1.000 m н.в. Пољски брест достиже висину од 30 (40) m, прсни пречник око 2 m и старост до 300 година. Кора старих стабала је дубоко уздужно испуцала. Листови поређани дворедо-мозаично; при основи асиметрични, по ободу двоструко тестерасте, елиптични. Цветови у бочним цвастима по 15 до 20 у једној скупини у марту-априлу пре листања. Плод је једносемена крилата жутозелена орашица. Плодоноси у мају када се и осипа, па, како у јесен нема плода, у народу постоји веровање да брест не плодоноси. Са појавом „холандске болести“ брестови постепено исчезавају, лишавајући шумарство

драгоцених економских и мелиоративних врста које припадају овом роду. Од 1919. године, када је први пут забележен изазивач „холандске болести“, гљивица *Ceratocystis ulmi* (Buisman) C. Moreau, зараза још увек задржава карактер епифитоције угрожавајући врло осетљиве европске и америчке врсте. Гљивица изазива трахеозу, зачепљење спроводних елемената, а тиме и потпуно сушење биљке.

Човек сади брестове преко 2000 година у Европи, Средњој Азији и Кини, а као грађа, дрво бреста, користи се од најранијих времена о чему сведоче ископине насеља првобитне заједнице у Европи. Култни однос према врстама овог рода забележен је у митологији многих индоевропских народа. Редак изузетак су Римљани који су „држали да се сањарије кују у паклу од брестовине“. Ово веровање, међутим, није им сметало да, у доба царства, арбустуми, засађене шуме, обилују брестовима.

По Варену то су биле мешовите шуме бреста, топола, чемпреса итд. Између редова била је винова лоза која се пузала уз стабла. Растојање између редова било је толико „да су у виноградих између дрвећа са једним волом плужити могли“.

Староседеоци Јапана дину верују да је брест (*U. japonica*) дрво које је прво створено и послато са неба у пуном узрасту. Ова врста је била важан део њихове економије. Уз помоћ сувих коренова трењем је паљена ватра. Од унутрашњег дела коре, гњечењем и испирањем у води, добијана су влакна за тканину од које је израђивана народна ношња аину.

Обичаје и веровања нашег народа везане за брест бележи Чајкановић. Брест је познато демонско свето и лековито дрво. На његовим гранама нарочито радо седе виле јер на то дрвеће врагови не смеју. У Сретечкој жупи је „самовилско“ дрво под којим се не сме седети, ни плувати, ни заспати. Код Шида помиње се један брест на коме има највише вила.

Брест се радо употребљава за запис и у том случају је табуиран. У Јошаници је 1913. године постојао огромни, врло стари брест, под којим је био запис. Када су сељаци, бежећи од Турака, створили ново насеље, изабрали су и нови запис, а овај брест нико није могао пресећи. Један је крешући гране пресекао секиром ногу и једва остао жив; други је пао главачке и угрувао се, а трећи сломио руку још на самом дрвету. Велики и разгранати примерци бреста обично се у нашем народу сматрају за светињу, и када је каква процесија, под њим свештеник застане и прочита јеванђеље и даје благослов. Према веровању у Врањском Поморављу, од свег шумског дрвећа стари брест не ваља сећи јер тада нема „берићет“ у пољу и стоци. У Херцеговини се верује да се здухаћи бију брестовима између себе. О култном односу према бресту, а и биљкама уопште, сведоче и имена насеља. Од укупно 2850 дендротопонима забележених на подручју уже Србије по бресту носи назив 84 топонима (око 3%). Забележени су и ови називи: Брестовик, Бресник, Брешће, Брестовац,

Врестовица, Бресница, Брестић, Брестови, Брестово, Брестовача, Бресје, Брестар, Бресничкић, Брестак, Брестовачка река, Бресничка река...

## FIELD ELM (*Ulmus minor* Mill.)

A deciduous tree belonging to the genus *Ulmaceae* of the elm family, which includes deciduous, rarely semi-evergreen, and evergreen species of forest trees. The name of the genus is an ancient Roman Latin name, and *minor* means sticking out. Its natural distribution is central Europe and the Mediterranean, and it also extends to southern and western Europe, North Africa, and Asia Minor. It grows on river deposits of larger and smaller rivers and rarely goes above 1,000 m above sea level. The field elm reaches a height of 30 (40) m, a diameter at breast height of about 2 m, and an age of up to 300 years. The bark of old trees has deep longitudinal cracks. The leaves are arranged in a double-row mosaic; asymmetric at the base, with doubly serrate margins, and elliptical. The flowers are in lateral inflorescences of 15 to 20 in one group in March-April before leafing. The fruit is a one-seeded winged yellow-green samara. It bears fruit in May when it sheds, so, since there is no fruit in autumn, there is a popular belief that the elm does not bear fruit. With the appearance of “Dutch elm disease (DED)” elms gradually disappear, depriving forestry of valuable economic and meliorative species belonging to this genus. Since 1919, when the causative agent of DED, the fungus *Ceratocystis ulmi* (Buisman) C. Moreau, was first recorded, the infection still retains the character of epiphytocola, endangering very sensitive European and American species. The fungus causes clogging of the conducting elements, and thus the complete desiccation of the plant.

Man has been planting elms for over 2000 years in Europe, Central Asia, and China, and as timber, elm wood has been used since the earliest times, as evidenced by the excavations of settlements of the original communities in Europe. The cult relationship to the species of this genus is recorded in the mythology of many Indo-European peoples. A rare exception is the Romans, who “kept that dreams were forged in an elmwood hell.” This belief, however, did not bother them that, in the age of the empire, arbustums, planted forests, abounded with elms.

According to Varon, these were mixed forests of elm, poplar, cypress, etc. Between the rows were grape vines that crawled up the trees. The distance between the rows was so “that in the vineyards between the trees they could plow with one ox”.

The indigenous people of Japan, the Ainu, believe that the elm (*U. japonica*) is the tree that was first created and sent down from heaven at full maturity. This species was an important part of their economy. With the help of dry roots, a fire was lit by friction. From the inner part of the bark, by kneading and washing it in water, fibers for fabric were obtained from which the Ainu folk costume was made.

The customs and beliefs of Serbs related to elm are recorded by Čajkanović. Elm is a well-known demonic sacred and healing tree. Fairies are especially happy to sit on its branches because devils are not allowed on those trees. In Srećka parish, there is a “fairy” tree under which one must not sit, spit, or fall asleep. In Šid, one elm tree is mentioned, on which there are the most fairies.

Elm is often used for *zapis*, a sacred tree in Serbian tradition, and in that case it is taboo. In Jošanica in 1913, there was a huge, a very old elm tree – *zapis*. When the peasants, fleeing from the Turks, established a new settlement, they also chose a new *zapis*, and no one could cut old *zapis*. One cut his leg with an ax while cutting branches and barely survived; the second fell headlong and froze, and the third broke his arm still on the tree itself. Large and branched specimens of elm are usually considered sacred in our people, and when there is a procession, the priest stops under it, reads the gospel, and gives a blessing. According to the belief in Vranjsko Pomoravlje, of all the forest trees, the old elm should not be cut, because then there is no “berichet” in the field and livestock. In Herzegovina, it is believed that the “zduhachs” (zduhač – spirit who protect the willage) beat each other with elms.

The names of the settlements testify to the cultic attitude towards the elm, and plants in general. Out of a total of 2850 dendrotoponyms recorded in the territory of Serbia proper, 84 toponyms (about 3%) are named after elm. These names are also recorded: Brestovik, Bresnik, Brešće, Brestovac, Brestovica, Bresnica, Brestić, Brestovi, Brestovo, Brestovača, Bresje, Brestar, Bresničić, Brestak, Brestovačka reka, Bresnička reka..





**Без назива / Untitled**

2024.

Брест и пакистански оникс / Elm wood and multicolored Pakistani Onyx  
h 125cm i p72cm



## THE TALE OF THE TREE

“I bring joy to spring - cool the summer - nurture autumn - bring warmth to winter”

It is an interesting coincidence that the autumn exhibition program in Belgrade showcases the renowned sculptor Richard Deacon, a significant representative of the British New Wave of sculpture from the 1980s, at the DOTS Gallery. While Dušan Petrović, also one of the prominent representatives of that period, is opening his exhibition titled *The World in Green* at the B2 Gallery.

This takes us back to the twentieth century, to the distant beginnings of postmodernism, openness, and transformation, marking the emergence of the first generation of young sculptors in the early eighties, sculptors such as Mrđan Bajić, Dragoslav Krnajski, Vera Stevanović, Smilja Kudić, and others. They were followed by a new group of young sculptors who emerged in the late eighties when Dušan Petrović came to the Student Cultural Centre (SKC), and initiated a sculptural workshop in the gallery. Srđan Apostolović, Zdravko Joksimović, and Bata Krgović joined the workshop. During this period, Dušan Petrović was engaged in crafting massive wooden beams, producing large-scale sculptures, while the others used various materials and introduced innovative configurative profiles in their work.

In the challenging circumstances following the fall of the Berlin Wall in the late eighties, amidst the break up of Yugoslavia, an extraordinary and creative period was unfolding, despite the political upheavals and the ominous forecasts of war... In such circumstances, Dušan Petrović, Srđan Apostolović, Zdravko Joksimović, and Bata Krgović had their the last exhibition in Zagreb in a prewar context, as guests invited by Mladen Stilinović. It took place at the Rotonda in 1991. On that occasion Boris Bučan from Zagreb was invited to Belgrade to present large-format drawings titled *Cathedral*, featuring figures in prayer. Following the spirit of this exhibition, in collaboration with Bora Iljovski, the SKC produced a series of silkscreens, which were displayed under the theme *Odisejada*, interpreted as: *Odi se jada*. (*Walk away from sorrow*). During that still pre-war period, I visited Ljubljana for the last time. Zdenka Badivinc organized an exhibition of Richard Deacon's work at the Small Gallery. A large utterly entrancing spatial sculpture was on display. Crafted from lightweight laminated wood, it enveloped the surrounding space with its dynamic perspectives, both inward and outward, featuring incredible intersections that altered the perception of space and created a sense of floating perfection ... This scene of “perfection” lingered in my memory for a long time.

Recently, when I visited Dušan Petrović to see his unfinished sculptures of tall glasses created from various types of trees and stumps, I was surprised. Upon my first glance, I was once again felt the finesse of perfection in the execution of six distinct tall glasses made from different wood, positioned atop stone and marble bases. The glasses, varying in volume and shape, boasted graceful stems resting on circular or square pedestals crafted from white, red, and black stone and marble.

I asked Dušan how he conceived the idea for the glasses, and he reminded me of a time when we sat in the studio with Dragan and Bojan from B2, along with Mića, a collaborator in the studio, during which he recounted the story of their origin, prompted by Bojan's question. It is a tale from his youth, when he was working on a drawing and accidentally spilled Indian ink, creating an odd stain on the paper that reminded him of a glass. Intrigued, he lifted the paper and manipulated the Indian ink until it indeed took the form of a glass. Over the years, memories may fade but they return, giving him to the idea of crafting glasses. Initially, he made three, then two more and a sixth, which is different.

The glasses were crafted in a particular sequence: The first is made from Sequoia wood and rests on a square base of white Onyx; the second from Gledić (Gleditsia Triacanthos) - Honey Tree and stands on a square base of red Travertine; the third is created from Palm wood and is placed upon a square base of dark Sandstone; the fourth glass is made from Cedar wood and stands on a stone of white marble from Prilep; the fifth glass, made from Elm wood, sits atop a multicolored Pakistani Onyx; and the sixth, a deeply woven and full glass, rests on black Liscun.

Dušan Petrović spoke about the types of wood material, their quality, color, and form, while particularly emphasizing their historical provenance, age, the imprints of time, and their meanings in theory and literature. In this context, it is difficult to discuss sculpture, although the concept of utilitarianism in glasses suggests their applied function. Stylistically, one might regard them as distinct examples of *Hyperrealism*, *Pop Art*, *New Objectivity*, and *New Narratives*, *New Sculpture* .... However, as this pertains to specific shapes and forms treated in a distinctive manner, it could be argued that this case revolves considerably more around the concept of *Utilitarian Art*. Thus, it represents a singular example of *Humane Sculpture*, one that invites you to view, embrace, and feel the life of the tree and the singular warmth of touch that wood bestows upon us.

In this case, the artist initiates a dialogue about the origins, the theory and philosophy of a tree as a living entity, as well as the methodologies of communicating with nature. It is no coincidence that Dušan immediately urged me to read the book by Kosta Bogdanović, a dear friend, art historian, and artist. He had an extensive knowledge of all the materials he used for his work, yet wood remained a particularly poignant



subject for him; he spoke and wrote about it, fearing he would not convey all that he knew. I believe that his connection with Dušan represented hope and faith that he would continue to explore the realm of wood and engage with it further. Kosta's anxiety was certainly justified, as there are fewer and fewer artists interested in traditional crafts. However, the passion for the connoisseurs of wood endures. For both Kosta and them, something alluring remains that compels them to expand the stories and belief in the enchantment of trees. A notable example is certainly Marko Pogačnik from Šempas, who, along with his family, has a profound understanding of what a tree is and recognizes that protection nature's beings provide to it

Kosta wrote about early archetypes, myths, and texts on trees in his book *The Poetics of the Essence of a Tree*. He wrote, "The broader concept of a tree encompasses the interplay of material, form, spatial positioning, and species, alongside with the visual reality of tree-like structures which every individual encounters and becomes acquainted with from childhood. The static, vertical tree-like form, according to ancient belief, signifies three zones of its existence within nature. That which is concealed in the earth (roots) is recognized not only as the foundation for the upright form and the crown above ground but is also as the source of the tree's life. The tree, serving as a mediator between the earth and the sky, symbolizes both the chthonic and celestial realms. Following the general mythological framework of numerous cultures, trees, therefore, connects three levels of cosmic significance: the subterranean (the underworld—roots), terrestrial symbols of reality (the tree itself), and the light—sky (branches, crown, and top)."

Throughout the very process of creation, the artist traverses the pathways of the tree's essence and embarks on a journey of uncovering the inner essence of the stem as a new form within a unique procedure of tactile collaboration, manipulation, and interpretation. This exploration reveals what lies beneath the layers of growth and the lengthy history of life, continuously adapting to seasonal changes and the passage of time. The tree forever thrives in hope, as it develops its trunk, allowing branches and leaves to absorb water, nourishing the roots, while the sun sustains life.

The tree speaks of the variability of its inner texture as the opulent structure of drawings shaped by the currents of both fruitful and barren years in its struggle for survival against countless ailments, insect invasions, and threats to its existence. Thus, the essence of wood has faith in life. It extends its branches and leaves to absorb water, while its roots seek nourishment in the soil, all the while the sun sustains its vitality.

The utmost that the tree offers is equivalent to the maximum attention that the artist can bestow upon it. Here, the discourse shifts towards the dialogue between tree and human as beings of nature. It delves into the meaning of life, the essence of time, permanence, existence, philosophy, science, and centuries of exploration,

all contributing to the meanings of existence. I also found myself reflecting on Beuys' *Two Crowns of the Tree* - the earthly root and the celestial crown, embodying life, consciousness, and the spirit of nature. Wisdom, said Beuys, is learning and cohabitation... What I have learned in Dušan's studio is precisely this cohabitation. The exquisite greenery of the garden and the majestic trees, along with the precious fragments of various materials scattered throughout, create a space of inspiration, relaxation, communication, and gatherings with friends. There is always an opportunity to learn something, thus I was introduced to the scholarly work of Professor Mihailo Grbić from the Faculty of Forestry, who describes the history, mythology, and meanings of origins, temporal endurance, and the phenomenon of disappearance of trees. In ancient times, the tree was a companion to humanity in both good and evil; songs and theories were written, and simultaneously for centuries, trees served man, and man, in turn, devastated the forests.

I would assert that Dušan's exhibition is a form of tribute to the tree, one to remember. He has kept stumps of renowned tree species in the garden of his studio, gathering them over the years alongside various stones, metals, glass, and other materials deemed suitable and significant for his artistic endeavors during specific phases of his interest.

In certain instances, wood presents a challenge in its appearance, quality, and origin, compelling the artist to determine the methods of processing it—whether through cutting, scraping, or polishing—ranging from rustic and aggressive aesthetics to the meticulous perfection of each detail. I realized that in the artist's relationship with the material, he is often provoked, which may lead to an aggressive, rustic, amorphous, or unfinished approach, expecting the viewer to uncover a narrative—why and what is being achieved. Yet, the artist always works with tenderness, employing high techniques to emulate the inherent value of the tree, its branches, and leaves... and in those moments, the viewer is left in awe ... to feel and love.

There are still some unresolved questions in art... concerning what the artist does... yet today, we live in a time where everything is possible .. Artwork is what the artist creates and the perception of the critic is unlimited. In this case, I realized that it is essential to understand the artist's approach. However, it is not a simple task. The artist must respect the procedures and processes of wood processing. Often, numerous anomalies within the tree, induced by the passage of time and the struggle for survival, are revealed. The artist practically uncovers the life of the tree through the growth of its branches, the expansion of its crown, the passage of years, as well as the assaults of insects and the resulting damage - alongside the entire unimaginable structure of the tree's existence representing the state of the tree's survival. Thus, the artist unveils the inner essence/being of the tree, which endures for centuries until it is knocked down by the forces of nature or the hand of man.

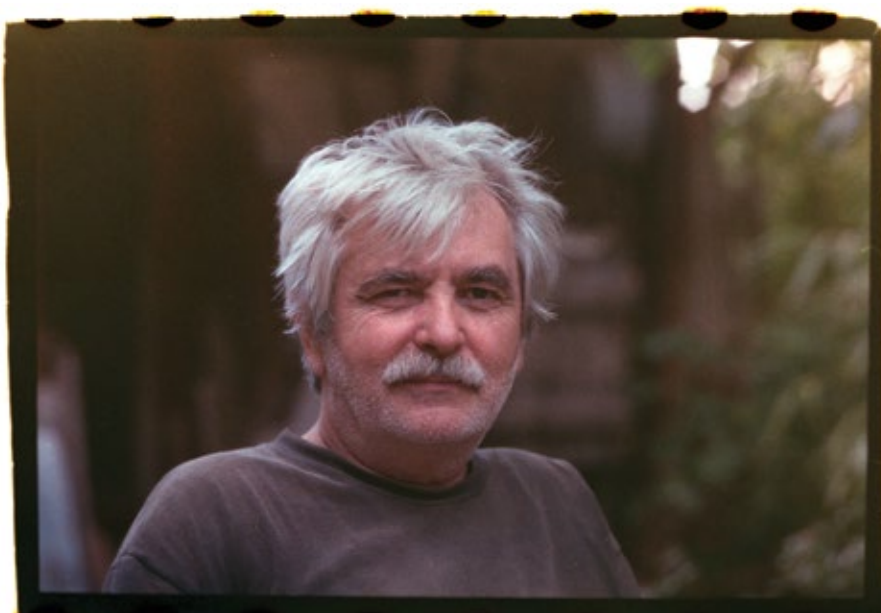


Фото: Петар Поповић, 2024. / Photo: Petar Popović, 2024

## ДУШАН ПЕТРОВИЋ

(Београд 1962), вајар

Дипломирао је 1987. године на Факултета ликовних уметности у Београду. Члан је УЛУС-а од 1988. године. Од 1989. године запослен је на Факултету ликовних уметности у Београду, где је у звању редовног професора од 2010. године. Међу бројним наградама које је добио посебно се истиче награда „Иван Табаковић“ (САНУ – 2011).

## DUŠAN PETROVIĆ

(b. 1962, Belgrade), sculptor

He graduated from the Faculty of Fine Arts (1987) in Belgrade. Has been a member of the Association of Fine Artists of Serbia since 1988. Has been teaching at the Faculty of Fine Arts in Belgrade since 1989, where he holds the position of full professor since 2010. Among the numerous accolades he has received, the prestigious Ivan Tabaković Award from the Serbian Academy of Sciences and Arts (2011) is particularly noteworthy.

\* Дендролошки и културолошки прилог о употребљеним врстама дрвећа  
проф. др Михаило Грбић

\* Dendrological and cultural contribution to the utilized species of trees by  
Professor Dr. Mihailo Grbić.

### Издавач

Галерија Б2  
Балканска 2  
11000 Београд, Србија  
тел: 011 20 55 017  
e-mail: galerija@b2.rs  
web: www.galerijab2.rs

### За издавача

Драган Стојадиновић

### Стручни савет

Јеша Денегри  
Данијела Пурешевић  
Немања Николић

### Организација и продукција

Бојан Муждека

### Текст

Биљана Томић

### Лектура

Миладиновић Марина

### Превод

Ванда Перовић

### Фотографија

Владимир Поповић

### Прелом

Жолт Ковач

### Штампа

Алта Нова, Београд

### Тираж

300

### Publisher

Gallery B2  
Balkanska 2  
11000 Belgrade, Serbia  
tel +381 11 20 55 017  
e-mail: galerija@b2.rs  
web: www.galerijab2.rs

### For Publisher

Dragan Stojadinović

### Gallery Council

Ješa Denegri  
Danijela Purešević  
Nemanja Nikolić

### Organization and Production

Bojan Muždeka

### Text

Biljana Tomić

### Proofreading

Miladinović Marina

### Translation

Vanda Perović

### Photography

Vladimir Popović

### Layout

Žolt Kovač

### Printed by

Alta Nova, Belgrade

### Circulation

300

CIP - каталогизација у публикацији  
Народна библиотека Србије, Београд

730.071.1:929 Петровић Д. (083.824)  
730(497.11)"19/20"(083.824)

ПЕТРОВИЋ, Душан, 1962-

Душан Петровић = Dušan Petrović : Свет у зеленом = World in green : Галерија Б2, Београд, новембар 2024. / [текст Биљана Томић] = [text Biljana Tomić] ; [превод Ванда Перовић] = [translation Vanda Perović] ; [фотографија Владимир Поповић] = [photography Vladimir Popović]. - Београд : Галерија Б2 = Belgrade : Gallery B2, 2024 (Београд : Алта Нова = Belgrade : Alta Nova). - 32 стр. : репродукције ; 23 cm

Упоредо срп. текст и енгл. превод. - Уметникова слика. - Тираж 300.  
- Душан Петровић: стр. 32

ISBN 978-86-6054-045-6

1. Томић, Биљана, 1940- [аутор]  
а) Петровић, Душан (1962-) - Изложбени каталози

COBISS.SR-ID 156183561

Пријатељи пројекта



C'EST MOI  
art jewellery



Република Србија  
Министарство културе





ГАЛЕРИЈА Б2  
Балканска 2  
11000 Београд, Србија  
тел: 011 20 55 017  
e-mail: [galerija@b2.rs](mailto:galerija@b2.rs)  
web: [www.galerijab2.rs](http://www.galerijab2.rs)